

11. Яценко С. Навчальний діалог у професійній підготовці майбутнього вчителя початкової школи. *Освітні обрії*, № 2 (49), 2019, С. 83 – 87.

12. Freedom to Learn. Third Edition by Carl R. Rogers and Jerome Freiberg, 2013. Natalie Rogers Separate Property Trust. 406 pg.

13. Wegerif R. Dialogic, education and technology. Expanding the space of learnin. PP. 55–75. URL: <https://www.researchgate.net/publication/248663573> (дата звернення: 22.03.2023).

Іванна АНДРІЙЧУК

ГУМАНІСТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

На сучасному етапі розвитку суспільства підготовка висококваліфікованих спеціалістів зазнає суттєвих змін. Увагу зосереджено не стільки на формуванні суми конкретних знань, умінь і навичок, скільки на вмінні адаптовуватись до постійно оновлюваних вимог сьогодення, здатності орієнтуватись у складних обставинах професійного життя.

Заклади вищої освіти переслідують мету створення умов для самореалізації та самовизначення особистості студента, підготовки конкурентноспроможного фахівця. Це обумовлено розвитком сучасної освіти у напрямку орієнтації навчально-виховного процесу на гармонійний розвиток особистості студента, формуванні основних компетентностей, яких потребує сучасне життя, оптимізації професійного самовизначення та особистісного становлення. Завдання полягає у створенні умов, які б сприяли

розкриттю творчого потенціалу особистості, формуванню нестандартного мислення, ціннісних орієнтацій і моральних якостей з подальшою їх актуалізацією в професійній та суспільній діяльності.

При організації та проведенні дослідження теоретико-методологічними позиціями слугували: положення гуманістичної психології про сутність особистості та активізацію особистісного потенціалу (Р. Бернс, А. Маслоу, К. Роджерс); вітчизняні концептуальні положення розвитку та формування особистості (Г. О. Бал, І. Д. Бех, М. Й. Боришевський); дослідження процесу професійного становлення особистості психолога (З. М. Адамська, І. П. Андрійчук, В. Г. Панок, Н. І. Пов'якель, Н. В. Чепелева, Т. С. Яценко та ін.).

Сьогодні відбувається модернізація вищої освіти, методологічна перебудова навчального процесу на принципах гуманізації і демократизації, спрямування його на особистісний розвиток студентів, формування в них основних компетентностей. Тому дуже важливим є особистісно зорієнтований підхід викладача до педагогічної діяльності із здобувачами [4].

Уважно розглядаючи теоретичні засади реалізації особистісно зорієнтованого підходу у навчанні, вчені пропонують враховувати ряд важливих пропозицій, що впливають на впровадження даного підходу в практику роботи сучасних закладів вищої освіти. Сьогодні в цьому напрямку плідно працюють І. С. Якиманська, С. В. Бондаревська, І. Г. Єрмаков, М. В. Кларін, А. В. Киричук, А. Я. Савченко, В. В. Серіков, О. В. Сухомлинська та ін. Необхідність реформування системи освіти в Україні у цьому

напрямі також підкреслюють багато авторів: Г. А. Балл, І. Д. Бех, А. П. Валицька, С. М. Косолапов, В. С. Лутай, С. Д. Максименко, Г. А. Овчинніков, В. П. Подвойський, С. І. Подмазін, Г. К. Радчук, В. В. Рибалка, А. В. Сохань та ін.

Найголовнішою умовою навчально-виховного процесу є його особистісна зорієнтованість, спрямована на те, щоб кожен здобувач став повноцінним, самодостатнім, творчим суб'єктом діяльності, пізнання, спілкування, вільною і самодіяльною особистістю. Саме в цьому і полягає гуманістична спрямованість навчально-виховного процесу, центром і метою якого є особистість вихованця. Ступінь гуманізації цього процесу залежить від того, наскільки він створює передумови для самореалізації особистості, розкриття її природних задатків, прагнення до свободи, відповідальності, творчості [1].

Орієнтація на особистісну сутність людини, прагнення звільнити її від одноманітності в суспільному бутті й особистісному розвитку домінують у сучасній теорії і практиці виховання та навчання. Складові цієї домінанти є одночасно і характерними ознаками гуманізації сучасного освітнього середовища.

Як показують результати дослідження та досвід, акцент варто зробити на:

- наданні студентам ініціативи у науковій та пошуковій діяльності, створенні емоційно стимулюючого навчального середовища, розвитку у здобувачів пізнавального інтересу, особистої відповідальності;

- здійсненні навчально-виховного процесу в атмосфері взаємодії, емпатії, довіри, емоційної співдружності;

▪ виконанні викладачем ролі порадики, наставника, консультанта метою якого є створення для студентів реальних можливостей пізнавальних альтернатив і самореалізації у формі, яка б відповідала рівневі розвитку кожного з них.

Як зазначає Г. К. Радчук, «гуманізація освіти, з одного боку, є умовою гармонійного розвитку особистості, збагачення її творчого потенціалу, зростання сутнісних сил та здібностей, а з іншого – є процесом спрямованим на розвиток особистості як суб'єкта творчої діяльності. Водночас гуманізація освіти становить важливу характеристику способу життя педагогів та учнів, що передбачає налагодження справжніх людських стосунків між ними у процесі навчання» [6, с.60].

Організований таким чином освітній процес, на думку Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченка, дає широкий простір для реалізації позиції студента у процесі навчання й виховання. У контексті гуманістичної освітньої парадигми принципово іншою бачиться і позиція педагога, якому належить бути не засобом, а визначальним чинником навчального процесу, соратником і супутником здобувача. Він є провідною фігурою успішної педагогічної взаємодії з вихованцями, від нього залежить оперативність врахування їх особистісних якостей, які постійно змінюються у процесі адаптації під впливом зовнішніх обставин та індивідуального зростання [5].

Потреба в людях, готових до життя у постійно змінюваному соціумі, налаштованих і здатних творити нове у своїй діяльності, покликана до життя і стимулює, каталізує інноваційні освітні

процеси, вихід яких на новий рівень забезпечує стабільність і розвиток соціуму в цілому [9].

Стратегічний напрям розв'язання нагальних освітянських проблем спонукає щонайперше обґрунтувати концепцію реформи освіти, осердям якої є передові інноваційні технології. Згідно з наведеною думкою, навчальний процес має бути трансформований у напрямі індивідуалізації освітньої взаємодії, навчання, формування творчого мислення і збільшення самостійної роботи студентів. Основну ідею реформування системи вищої освіти можна сформулювати так: ефективність навчання у ЗВО може бути поліпшена завдяки проектуванню і впровадженню інноваційних освітніх систем і технологій. Так, розвиток високих технологій, їх швидка зміна передбачають пріоритетний розвиток творчих і проєктивних здібностей здобувачів.

В освітній технології повинні бути всі ознаки системи: логіка процесу, взаємний зв'язок усіх частин, цілісність. Їй властиві цілеспрямованість, планування, поетапна діагностика, варіювання засобів і методів, корекція результатів. Саме гуманістичні технології освіти покликані сприяти розвитку і саморозвитку особистості здобувача, ґрунтуючись на виявлених індивідуальних особливостях його як суб'єкта пізнання і предметної діяльності.

У Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка технології освіти максимально пов'язані із навчальним процесом, діяльністю викладачів і тих, хто навчається. Проаналізуємо детальніше саме гуманістичні технології освіти.

Гуманістичні концепції - це не жорсткі вимоги, а пропозиції. Щоб навчання і поведінка здобувача стали гуманними, тобто людськими, які відповідають його людській, а не механічній природі, необхідно змінити режим роботи його свідомості. Із режиму відображення (повторення, відтворення переданих викладачем знань і досвіду поведінки) вона повинна бути переведена у режим творчого виробництва власних поглядів і досвіду - навчання, поведінки. Але свідомість - це самоорганізуюча система. Вона не терпить насильства і характерних для формування мислительних операцій виховних і навчаючих впливів традиційної педагогіки. У зв'язку з цим виникає нова для психології проблема: проблема розуміння педагогом необхідності підходу до освіти, як до реально гуманної діяльності, її основною вимогою є зміна ціннісних ставлень викладача, а не тільки студента до свідомості, як носія моральних цінностей, які є джерелом і механізмом саморозвитку [7].

Всі ці процеси є складовими системи освіти і напряду пов'язані з посиленням виховного компонента освіти, духовним і моральним вихованням молоді через знання і переконання. Під гуманізацією освіти розуміють процес створення умов для самореалізації, самовизначення особистості студента в просторі сучасної культури, створення у школі, вузі гуманітарної сфери, яка б сприяла розкриттю творчого потенціалу особистості, формуванню пріоритетних напрямків і ціннісних орієнтацій сучасної вищої освіти.

Тому важливу роль у професійній підготовці магістра зі спеціальності 053 Психологія відіграють знання з курсу «Гуманістичні технології освіти». У програмі даного курсу акцент

робиться на таких найбільш загальних темах: концепції особистісної освіти, технологічне забезпечення особистісно зорієнтованого навчання, педагогічні технології освіти особистості, виховні технології освіти. У процесі вивчення цієї дисципліни студенти знайомляться із основними положеннями гуманістичних технологій освіти, способами реалізації особистісного підходу в процесі викладання навчальних дисциплін, особливостями особистісного та професійного становлення та мислення вчителя. Здобувачі набувають вміння володіти діагностикою особистісних характеристик, ставити ціль особистісного розвитку на основі вікових норм соціалізації особистості, визначати індивідуально-особистісний потенціал вихованців, можливості створення особистісно зорієнтованої педагогічної ситуації засобами навчально-предметної діяльності, на належному методологічному рівні використовувати засоби контекстуалізації та діалогізації матеріалу, застосовувати критерії для оцінки розвитку слухачів, особистісно-розвиваючих можливостей заняття, власної ефективності. Дана програма розрахована на вивчення цієї дисципліни протягом одного семестру, включаючи лекційні, семінарські та лабораторні заняття, самостійну роботу, спрямовані на розвиток навичок реалізації надбань гуманістичної психології у професійній діяльності. Курс передбачає наступні форми звітності: виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань протягом вивчення дисципліни, екзамен після вивчення дисципліни.

В силу цього фундаментальною науковою проблемою, яка потребує усвідомлення, є : «Яка природа того, що ми створюємо, і чому ми це робимо?» А це і є одне із завдань філософії технології.

Відповідаючи на поставлені вище запитання, філософія технології стверджує, що вони повинні носити гуманний характер, не бути ворогуючими природі, суспільству, людині; вони повинні бути гармонізованими з ними [2; 4]. Створення таких "гуманістичних" технологій передбачає зміну поглядів тих хто їх створюють на суть своєї діяльності. Єдиний шлях зміни поглядів лежить через гуманізацію та гуманітаризацію освіти, створення нових концепцій освіти.

Доцільним в контексті нашого викладу є цитування Г. К. Радчук, яка зазначає, що «гуманітарна освіта повинна виконувати функцію забезпечення умов для вільного самовизначення кожної людини у світоглядному і соціальному просторі щодо усвідомлення нею власних цінностей у формі життєвих цілей, провідних мотивів, інтересів, прагнень, потреб, принципів, осмисленого прийняття самостійних рішень. Процес гуманітаризації є процесом пошуку особистісних смислів та цінностей у системі координат освітнього середовища» [6, с. 65].

Можна стверджувати, що досягнення поставлених перед сучасними освітніми закладами завдань можливо досягнути йдучи шляхом гуманізації освіти. Необхідність гуманізації навчання сформувала ряд вимог та потреб, що вирішуються на даному етапі. Однією з таких вимог є технологізація навчального процесу, визначення змісту та структуризація такої важливої категорії, акцент на це ми вже робили вище.

Як показав аналіз літератури (О. Бабошина, М. Бахтін, М. Боришевський, М. Каган, С. Кульневич, Г. Радчук та ін.) існує два основних напрями гуманізації навчання.

Концепції самоорганізації або синергетичні концепції. Вони розкривають нові перспективи гуманізації навчання загалом. Основним поняттям є «неосвоєні педагогічні потенціали», яке включає у себе і існуючий, проте незадіяний наукою та практикою резерв можливостей. З іншої сторони неприйнятій науковим та педагогічним колективами зміст. Для роботи у даному напрямку педагогу варто самостійно обрати власну позицію для його подальшого розвитку, сформулювати власну думку стосовно таких понять, як: особистість здобувача; виховання; основи самоорганізації особистості; основні методи виховання та навчання.

Зокрема, гуманістичний підхід у психології розглядає людину виходячи із вражень суб'єкта, а не із позицій зовнішнього спостерігача, тобто як індивід сприймає самого себе, який вплив на поведінку індивіда мають його потреби, почуття, цінності, переконання, властиве йому сприймання оточуючої дійсності. Поведінка залежить від тих значень, які у сприйманні індивіда прояснюють його власний минулий і теперішній досвід. Згідно з цим напрямком індивід не може змінити самі події, але може змінити своє сприймання цих подій та їх інтерпретацію [3].

Центральним поняттям гуманістичного підходу є сприймання, тобто процеси відбору, організації та інтерпретації явищ, що сприймаються, які призводять до виникнення у індивіда цілісної картини психологічного оточення. Увага до власного Я, до пізнання самого себе є традиційною для української культури. Ще філософ Григорій Сковорода стверджував, що перш ніж пізнати світ, людина повинна пізнати саму себе як частину Всесвіту. «Якщо

хочеш виміряти небо, землю і моря, - повинен спочатку виміряти себе» [3, с.45].

У сучасних умовах суттєво змінився напрямок формування висококваліфікованих спеціалістів, які формують не обсяг конкретних знань, умінь і навичок, а вміння орієнтуватися в складному середовищі професійного життя, вміння адаптуватися до професії, яка постійно оновлює системні вимоги. Як зазначалось вище, метою сучасної вищої освіти є створення умов для виховання конкурентоспроможних мобільних спеціалістів та сприяння оптимізації їхньої професійної автономії. Майбутній психолог має бути готовим розпочати свою професійну діяльність з певним ступенем професійної самосвідомості. У його концепції власної особистості повинні бути відображені не тільки знання, здібності та навички, необхідні для його кар'єри, але й його розуміння професійних цінностей, без яких розвиток його особистості був би неможливий. Тільки такий фахівець може зрозуміти своє становище в оточенні і на основі цього передбачити наслідки своїх дій [8].

Більшість психологів і педагогів вважають, що молодь є найважливішою для формування професійної спрямованості та професійної самосвідомості. Це основний етап професіоналізації, період побудови життєвої стратегії на основі рефлексії та співвідношення індивідуальних здібностей, статусу, вікових особливостей та потреб із соціальними потребами. Озброївшись професійними знаннями, компетенціями та навичками, майбутні фахівці формулюють уявлення про власні компетенції, норми та стандарти поведінки, розуміють систему цінностей та спосіб життя в обраній сфері професійної діяльності. Життєвий шлях, який

окреслює собі людина – це не тільки фіксований набір ідеальних життєвих позицій, але й якась гнучка лінія, яка з часом заповнюється власними очікуваннями.

Студентство - це період, коли молода людина активно шукає мету і сенс свого існування, визначає своє місце у світі, переосмислює стратегічний напрям свого життя, позиціонує себе в системі трудових, суспільних та інших відносин, вирішує проблеми і виходячи з цього обирає подальший життєвий шлях. Статус соціального розвитку молоді визначається як поріг дорослого життя. Він характеризується тим, що основними завданнями є вибір професії, життєвого шляху, суспільне та особистісне самовизначення. Досягнення цих завдань потребує формування психологічної підготовки до дорослого життя, яка має розвивати особистісні якості, властивості, здібності та потреби, що дозволяють молоді реалізовувати себе на роботі, у суспільному житті та в побуті.

Студентський період, що відноситься до періоду юності, є особливим етапом у житті людини. Вища освіта має величезний вплив на психологічний та особистісний розвиток. Під час навчання в ЗВО за сприятливих умов відбувається розвиток всіх рівнів психіки. Вони визначають спрямованість свідомості, тобто формують стан душі, що характеризує професійну спрямованість. Для успішного навчання у закладі вищої освіти необхідний досить високий рівень загального інтелектуального розвитку, зокрема сприймання, пам'яті, мислення, уваги, володіння комплексом логічних операцій. Саме в студентські роки відбувається перегляд ціннісно-духовної категорії та аксіологічна переорієнтація [5].

Варто зауважити, що психологічний зміст студентського етапу пов'язаний з розвитком самосвідомості, самоствавлення, завданням вирішення професійного самовизначення, входженням у доросле життя. Саме тому з метою визначення особливостей Я-концепції майбутніх психологів нами було проведено емпіричне дослідження впродовж 2022 року. Наш діагностичний комплекс складався із таких методик: тест-опитувальник самоствавлення (В. В. Столін, С. Р. Пантелєєв); рівень впевненості в собі (Ф. Зімбардо); методика «Шкала Я-концепції Теннессі». Обсяг вибірки – 60 респондентів, студенти першого та четвертого курсу закладів вищої освіти м. Тернопіль, які навчаються за спеціальністю 053 Психологія.

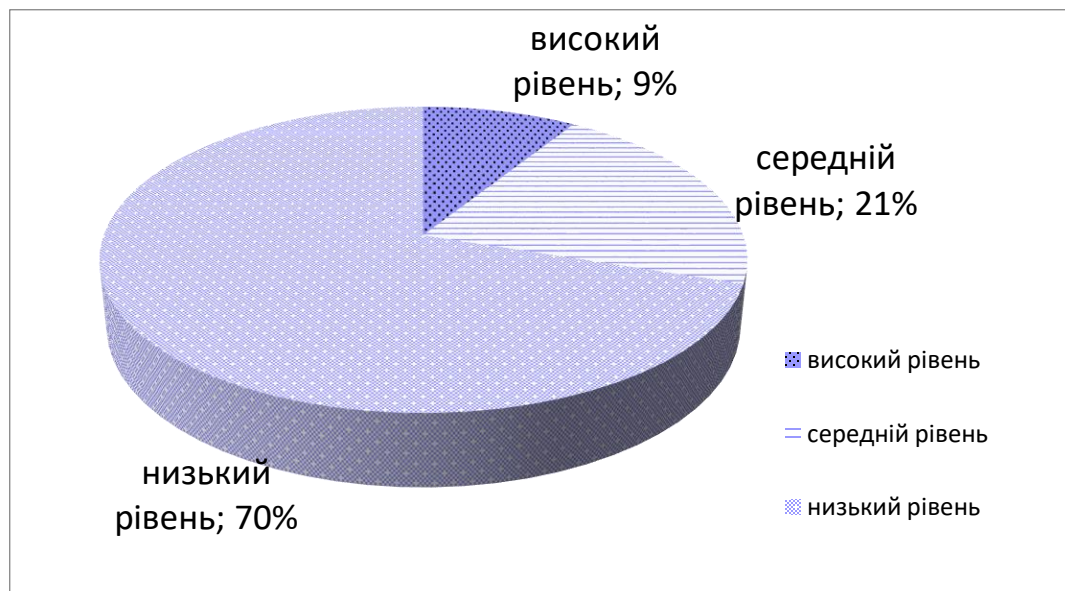
В результаті кількісної та якісної обробки матеріалів констатуючого етапу дослідження, аналізу та узагальнення їх, ми виявили наступні особливості Я-концепції студентів – майбутніх психологів. Проаналізуємо детальніше деякі з них.

Опитувальник самоствавлення (В. В. Столін, С. Р. Пантелєєв) дозволив проаналізувати комплекс факторів ставлення людини до себе. Опитувальник виокремлює дев'ять шкал, що передбачають вимірювання вираженості ставлення до тих чи інших внутрішніх форм поведінки суб'єкта «Я». А саме, відвертість, самовпевненість, самокерівництво, дзеркальне «Я», самоцінність, самоприйняття, самоприв'язаність, конфліктність, самозвинувачення. Опитувальник може ідентифікувати три рівні самоствавлення, але з різним ступенем узагальнення: 1) глобальне ставлення; 2) самоствавлення, диференційоване за самооцінкою, співчуттям до себе, інтересом до себе та очікуваним ставленням до

себе 3) з рівнем конкретних дій (готовності до них), пов'язаних з «Я» людини.

У майбутніх психологів за шкалою «Відкритість» переважають низькі показники і становлять 70 % вибірки. Такі студенти мають глибоке усвідомленість власного «Я». Для них притаманна підвищена рефлексивність та критичність. Середній рівень притаманний 21 % досліджуваних. Такі студенти виконують завдання без великого ентузіазму, вони можуть давати не правдиві відповіді про себе, через не бажання проходити методику.

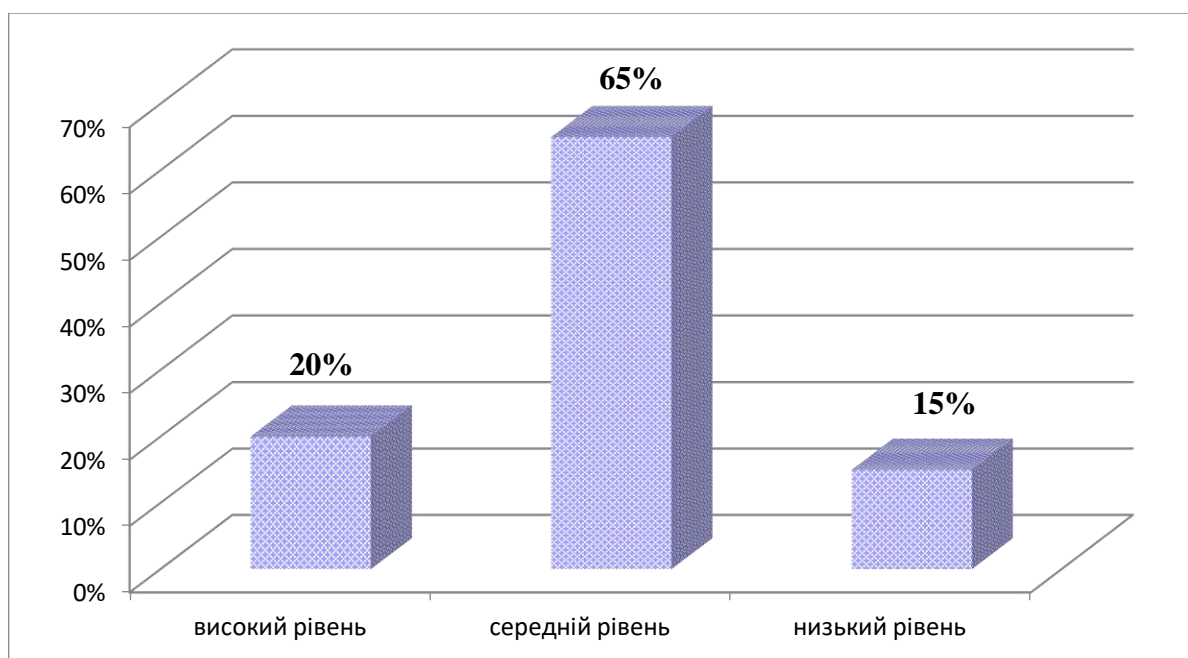
У 9 % переважаючим є високий рівень. Такі студенти є замкнутими та закритими. Вони не хочуть давати відповіді на запитання та не мають бажання розповідати щось про себе та свої особливості (рис. 1).

Рис. 1 Динаміка розподілу показників відкритості у майбутніх психологів

Аналіз результатів дослідження за шкалою «Самовпевненість» показав, що у студентів переважає середній рівень прояву і становить 65 % досліджуваних. Такі оптанти чітко виконують

поставлені завдання, вони впевнені у власних силах, проте їм не вистачає наполегливості та кращого усвідомлення свого «Я» для досягнення поставленої мети. У 20 % вибірки переважає високий рівень. Такі студенти надмірно високої думки про себе, у них відсутня внутрішня напруженість при виконанні поставлених завдань. Низькі показники виявлено у 15 % вибірки майбутніх психологів. Вони часто незадоволені власною поведінкою, діями та можливостями (рис. 2).

Рис. 2 Розподіл показників самовпевненості у майбутніх психологів

Шкала самокерівництва представила такі показники: високий рівень становить 40 % досліджуваних; середній рівень – 50 % вибірки; низький рівень переважає у 10 % студентів. Аналіз результатів дослідження показав, що у експериментальній вибірці переважаючим є компонент самозадоволеності та становить 60 % загальної вибірки. Такі студенти впевнені в собі, у власній винятковості та не приховують цього від інших. Самокритичність

переважає у 25 % опитуваних, які характеризуються здатністю самостійно вирішувати труднощі та шукати власні помилки. У них адекватне сприймання себе та середні показники самооцінки. Однак є частина студентів, які не вміють контролювати, спрямовувати та відповідати за свої дії та вчинки, не усвідомлюють своєї винятковості та індивідуальності.

Центральною особливістю системи підготовки майбутніх психологів є особистісний розвиток та підготовка. Варто зауважити, що професійна придатність майбутнього спеціаліста не зводиться просто до рівня академічної успішності та підготовки. Для того, щоб студент досягнув успіху як фахівець в галузі психології потрібно мати високий показник професійної майстерності, постійно займатися самоаналізом, чітко усвідомлювати власну поведінку, вміти вести постійний внутрішній діалог та робити висновки. Підготовка майбутніх психологів ґрунтується на врахуванні індивідуальних особливостей кожного студента, спрямованих на формування та розвиток у них позитивної професійної Я-концепції.

Проведене емпіричне дослідження дало змогу виявити особливості образу «Я-концепції», притаманне студентам-психологам, що взяли участь у експериментальному дослідженні. Саме тому, для психологів першого курсу властивими є такі особливості: переважаючим мотивом обрання професії є цікавість, причинами вибору професії є самостійний вибір; притаманна невпевненість у можливостях успіху в обраній професії, як результат навчання студенти очікують отримати знання та вміння.

Серед характеристик самоактуалізації, вони володіють: здатністю жити, переважно у ситуації «тут і тепер» та

насолоджуватися цим моментом; підтримують цінності добра, краси, цілісності, відсутності роздвоєнь, унікальності, досконалості, справедливості, порядку, простоти та самодостатності; їм властива віра в людей, та побудова, загалом, довірливих стосунків з людьми; володіння недостатнім інтересом до всього нового, до об'єктів, які напряду не пов'язані із задоволення бажань; притаманний середній рівень креативності; довіра до себе, автономність, незалежність і свобода, позитивне ставлення до себе, природність; недостатне саморозуміння у деяких вимірах, а також недооцінювання себе самого, оцінка своїх уподобань, смаків згідно із зовнішніми умовами, стереотипності; недостатня адекватність самовираження, невпевненість у привабливості та цікавості їх для співрозмовника у процесі спілкування.

Для студентів-четвертокурсників властивими є такі особливості образу «Я-концепції», як: переважання мотиву цікавості; впевненість у своєму виборі професії, який здійснили, переважно, самостійно; вони вважають, що займаються саме тим, чим хотіли, в результатів навчання вони хочуть отримати знання та професійно самореалізуватися.

За характеристиками самоактуалізації, їм властиво: життя за принципом «тут і тепер»; прийняття частини цінностей, якими володіє самоактуалізована особистість (добра, краси, цілісності, відсутності роздвоєнь, унікальності, досконалості, справедливості, порядку, простоти та самодостатності); наявний оптимальний рівень творчості та проявів спонтанності; відкритість до нових вражень, безкорисна спрага нового, інтерес до об'єктів, які не пов'язані, напряду, із задоволенням потреб; достатній рівень

незалежності, свободи, автономності, при відсутності з їхнього боку відчуженості та самотності; мають свою думку та бачення, стосовно різних явищ оточуючого світу, та самих себе, тому не опираються на зовнішню оцінку оточуючих; вірять у природну доброту людини, тому проявляють стійку щирість у стосунках, та будують їх за принципом гармонійності; позитивне ставлення до себе; комунікабельність, та здатність до встановлення міцних і доброзичливих стосунків з оточуючими людьми; відсутність соціальних стереотипів, здатні до адекватного самовираження у спілкуванні. Для студентів четвертого курсу спеціальності 053 Психологія властивою є внутрішня мотивація, яка проявляється у прагненні досягти найбільшої самореалізації, та отримувати задоволення від самого процесу роботи.

Процес становлення професійної «Я-концепції» майбутніх фахівців у різних сферах, зокрема і в психологічній, тісно пов'язаний із розвитком системи цінностей особистості, в якій важливе місце мають займати цінності, що стосуються професійної діяльності та спільноти. Зміцнення і формування позитивної «Я-концепції» - це завдання вищої школи, оскільки позитивна «Я-концепція» сприяє розкриттю і реалізації внутрішніх можливостей студента в напрямку його успішної професійної підготовки. Особистісний розвиток, зокрема «Я – концепцію» студента - майбутнього психолога можна розглядати і як результат, і як умову функціонування взаємин його з викладачами.

Саме гуманістично-демократична педагогіка, яка базується на ідеї співробітництва, співбуття педагога та здобувача, здатна сприяти розкриттю творчого потенціалу особистості, її

психологічній підготовці до творчого розв'язання будь-яких завдань.

А. Маслоу стверджує, що головною метою освіти є допомога людині в тому, щоб вона стала «настільки хорошою, наскільки вона здатна». Тому одним із засобів досягнення цієї мети стає відкриття цих здібностей, тобто відкриття себе для себе [3, с.182]. Одним із важливих завдань освіти має бути особистісна підготовка, яка інтегрує всі інші елементи цієї системи. Саме наголос на особистісному розвитку студентів лежить в основі сучасного підходу до гуманізації освіти, тобто особистісної парадигми в освіті.

Особистісно зорієнтоване навчання розглядає механізми особистісного існування людини - рефлексію, вибірковість, відповідальність, автономність та ін. - як самоціль освіти, досягненню якої в кінцевому результаті підпорядковані його змістові та процесуальні компоненти. При цьому ефективність засвоєння власне предметного змісту зростає завдяки тому, що цей зміст, набуваючи тепер якісно нову особистісну суть, виступає як зміст і середовище становлення особистісного досвіду індивіда.

Отже, аналізуючи сучасну освіту, можна сказати, що її гуманізація є необхідною умовою подальшого продуктивного розвитку нашого суспільства. Реалізація принципів особистісно зорієнтованого навчання сприяє гармонійному розвитку особистості студента, дає можливість проявити власну ініціативність та самостійність. Принципи гуманістичного навчання доповнюють традиційну систему навчання надають їй багатофакторного змісту, що може реалізуватись через спонтанність і творчість викладача. Результатом гуманізації

навчання є поява певного соціально-активного прошарку суспільства, та окремих самостійних особистостей здатних брати на себе відповідальність за власні вчинки. Теорія і практика свідчать, що саме завдяки демократичним та доброзичливим стосункам між студентами та викладачами створюється сприятлива атмосфера активної взаємодії.

Література

1. Балл Г. О. Діалогічні універсалії сучасного гуманізму. *Гуманітарні науки*. 2001. №1. С. 4-11.
2. Боришевський М. Дорога до себе: Від основ суб'єктності до вершин духовності: монографія. Київ, 2010. 416 с.
3. Гуманістичні підходи в західній психології ХХ ст. Том 1. / ред. Р. Трач, Г. Балл. Київ, 2001. 252 с.
4. Подмазін С.І. Особистісно-орієнтована освіта: Соціально-філософське дослідження. Запоріжжя: Просвіта, 2000. 250 с.
5. Подоляк А. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: Навч. посіб. Київ, 2006. 320 с.
6. Радчук Г.К. Аксіопсихологія вищої школи. Монографія. Вид. друге, розширене і доповнене. Тернопіль, ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2014. 380 с.
7. Радчук Г.К., Андрійчук І.П. Психолого – педагогічні умови гармонізації Я-концепції майбутніх практичних психологів. Методичні рекомендації для викладачів вищих навчальних закладів та практичних психологів освіти. Тернопіль, 2002. 48 с.
8. Ткачук С. Психологічний аналіз самотворення позитивної Я-концепції. *Психологія і суспільство*. 2003. №3. С. 107-114.

9. Shakirjanova K. T., Soliyev I. R., Latibova L. V., Olimov M. S., Baratov A. M., Akmanov B. O., Saydkulov Z. V. Pedagogical technologies and interactive methods as a factor increasing special knowledge of students. 2020. Vol 7, Issue 6.

Ольга СЛОБОДЯНЮК

КОНЦЕПЦІЯ ОСВІТНЬОГО ДІАЛОГУ ЯК ГУМАНІТАРНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Важливе місце у пошуках світоглядних орієнтирів сучасної людини належить освіті. Суспільство наповнюється новими цінностями, у відповідності до реалій буття, а освіта виступає середовищем їх трансляції та прийняття до кожної людини. Кардинальні зміни і перетворення, які при цьому супроводжують цей процес, спонукають сучасних науковців звернути увагу на пошук якісно нових технологій, що забезпечать вирішення проблем освіти.

На відміну від традиційної освіти, з переважання інструментальності, технологічності та спрямованості на результат, основне завдання сучасної освіти – «...допомогти людині у діалозі з іншими культурами, іншими людьми, почути їх, осмислити і відчуті їхні цінності, прислухатися до власного внутрішнього голосу, усвідомити себе, сенс свого існування та визначити своє місце в культурі, а, отже, у житті» [8, с.53].

Сучасний освітній простір інтенсивно реструктурується завдяки впровадженню у діяльність закладів вищої освіти інноваційних методів навчання та нових форм взаємодії викладачів і студентів. Новий підхід ґрунтується на тому, що і викладачі, і